



Szczecin, dnia 12 sierpnia 2023 r.

*dr hab. Wojciech Drożdż, prof. US**Katedra Logistyki Instytutu Zarządzania US**Uniwersytet Szczeciński***RECENZJA****rozprawy doktorskiej mgr. Karola Leszczyńskiego****pt.: „Innowacje w kształtowaniu konkurencyjności przedsiębiorstw publicznej komunikacji samochodowej na regionalnym rynku przewozów pasażerskich”**

napisanej pod kierunkiem naukowym

promotora prof. dr. hab. Piotra Niedzielskiego

**1. Ocena doboru problematyki badawczej i tematu rozprawy**

Podjęta przez Doktoranta problematyka badawcza, dotycząca roli i znaczenia innowacji w kontekście konkurencyjności przedsiębiorstw publicznej komunikacji samochodowej, w przestrzeni regionalnego rynku przewozów pasażerskich jest ważna z punktu widzenia badawczego i aktualna ze względu na istotność utrzymania i rozwoju publicznej komunikacji samochodowej w regionach, a tym samym przeciwdziałaniu wykluczeniu komunikacyjnemu. Problematyka ta nie jest zbyt często poruszana w pracach naukowych, przez co przedstawiona do recenzji dysertacja stanowi istotne uzupełnienie literatury przedmiotu w obszarze badawczym ekonomiki transportu. Posiada ona również walory interdyscyplinarności, umiejętnie łącząc z tą podstawową dla tematyki rozważań subdyscypliną naukową również inne, takie jak: zarządzanie innowacjami, ekonomika regionalna, ekonomika przedsiębiorstw. Na uwagę zasługuje także utylitaryzm tej rozprawy doktorskiej, u którego podstaw z pewnością leży doświadczenie biznesowe i znakomite rozeznanie rynku przewozów pasażerskich Autora pracy.

Po zapoznaniu się z treścią rozprawy doktorskiej Pana mgr. Karola Leszczyńskiego, z pełnym przekonaniem stwierdzam, że dokonany przez Doktoranta wybór problemu naukowego spełnia oczekiwania i wymogi stawiane dysertacjom doktorskim. Również nie mam wątpliwości, że podjęta przez Niego problematyka badawcza jest właściwa, celnie wybrana, a także interesująca z poznawczego i naukowego punktu widzenia.

Jednocześnie stwierdzam, że temat rozprawy doktorskiej w pełni odpowiada zawartej w niej treści merytorycznej, przez co jest właściwy dla postawionych wyzwań badawczych.

## **2. Ocena celów i hipotez pracy**

Głównym celem dysertacji, wyznaczonym przez Doktoranta jest: „określenie roli innowacji w procesie transformacji przedsiębiorstw komunikacji samochodowej, na podstawie innowacyjnych rozwiązań w obszarze ich działalności podstawowej oraz działalności pomocniczej, działających na konkurencyjnym, regionalnym rynku usług przewozu pasażerów”. Dążąc do realizacji tego celu Pan mgr Karol Leszczyński sformułował również pięć celów pomocniczych, obejmujących: analizę i diagnozę uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstw komunikacji samochodowej; przedstawienie specyfiki regionalnego transportu publicznego; wskazanie głównych barier funkcjonowania przedsiębiorstw komunikacji samochodowej; określenie możliwych obszarów innowacji w przedsiębiorstwach komunikacji samochodowej oraz wskazanie pożądanых ścieżek rozwoju przedsiębiorstw komunikacji samochodowej wraz z określeniem pożądanых zachowań proinnowacyjnych.

Oceniając zaproponowany przez Doktoranta system celów, należy podkreślić, że cel główny pracy bardzo dobrze koresponduje z celami pomocniczymi jak i z problematyką badawczą i tematem rozprawy doktorskiej. Cele cechuje istotność poznawcza, a w ramach analizy zapisów merytorycznych dysertacji można odnaleźć odniesienie do treści przyjętych celów.

Wskazana przez Autora hipoteza główna, brzmi: „ Funkcjonowanie i rozwój przedsiębiorstw komunikacji samochodowej na konkurencyjnym rynku usług transportowych uwarunkowane są wdrażaniem innowacji, głównie o charakterze organizacyjno-

menedżerskim”. Należy ją uznać za poprawnie sformułowaną, odpowiednią do postawionych celów badawczych i tytułu dysertacji. Wydaje się, że bardziej prawidłowym niż zapis „charakterze organizacyjno-menedżerskim” byłoby zastąpienie go „charakterze organizacyjno-zarządczym”.

Doktorant wskazał także dwie hipotezy pomocnicze: zmiana kultury organizacyjnej jest warunkiem niezbędnym do dostosowania przedsiębiorstw transportu samochodowego do współczesnych wymagań rynkowych, a także: właściwie zorganizowany rynek przewozów regionalnych stabilizuje sytuację organizacyjną i finansową przedsiębiorstw publicznego transportu drogowego oraz stymuluje procesy organizacyjne. W pierwszej hipotezie pomocniczej zabrakło doszczegółowienia, gdyż obecna forma zapisu tej hipotezy sugeruje podmiotowość przedsiębiorstw nieograniczoną do publicznych przewozów pasażerskich. Pomimo tego uchybienia można uznać, że hipotezy pomocnicze zostały sformułowane prawidłowo.

Podsumowując należy podkreślić, że Doktorantowi udało się zachować swoistą triadę między tytułem rozprawy doktorskiej, celami pracy i hipotezami, co świadczy o wysokim poziomie dojrzałości badawczej Autora.

### **3. Ocena układu pracy doktorskiej**

Przedstawiona do recenzji rozprawa liczy łącznie 220 stron. Została podzielona na pięć rozdziałów merytorycznych, wstępu, zakończenia, bibliografii, spisu tabel i rysunków oraz podsumowania w języku angielskim.

Mając na względzie zaproponowaną przez Doktoranta problematykę badawczą, należy uznać że podział na rozdziały i podrozdziały został dokonany w sposób efektywny, pozwalający na realizację postawionych celów badawczych i weryfikację sformułowanych hipotez. Warty podkreślenia jest też fakt równego taktowania podrozdziałów w poszczególnych częściach pracy, co świadczy o dobrym warsztacie badawczym Autora.

#### 4. Ocena merytoryczna treści zawartych w dysertacji

Recenzowana rozprawa ma charakter studium teoretyczno-empirycznego. We wstępie, właściwym pod względem wymagań warsztatowych, przedstawiono przesłanki podjęcia badań w zaproponowanej tematyce badawczej, zdefiniowano system celów, sformułowano hipotezy, przedstawiono wykorzystane metody badawcze oraz scharakteryzowano zawartość poszczególnych rozdziałów.

W rozdziale pierwszym Autor przedstawił interesującą analizę zjawiska innowacji, poświęcając większość rozważań ewolucji teorii innowacji i jej poszczególnym aspektom. Zdecydowanie skoncentrował się na innowacjach na poziomie mikroekonomii, co jest zasadne z punktu widzenia podjętej tematyki badawczej. Zaprezentował w nim rodzaje i klasyfikację działań innowacyjnych, wskazał na problematykę aktywności innowacyjnej w sektorze usługowym oraz scharakteryzował potencjał innowacyjny w przestrzeni usług przedsiębiorstw transportu samochodowego. Jest to rzetelny przegląd literatury przedmiotu, dotyczący innowacji, wsparty w niektórych miejscach własnymi przemyśleniami Doktoranta.

Rozdział drugi to część teoretyczna pracy dotycząca zjawiska konkurencji. Doktorant przedstawił w nim definicje konkurencji, aspekty modeli rynkowych, czynniki konkurencyjności przedsiębiorstwa usługowego oraz uwarunkowania funkcjonowania rynku usług transportowych. Podobnie jak rozdział pierwszy, oceniam go pozytywnie jako istotną część teoretyczną recenzowanej rozprawy.

W rozdziale trzecim przedstawiono teorię funkcjonowania regionalnego rynku usług transportowym, wsparte aspektami pragmatycznymi. Przedstawiono problematykę transportu w rozwoju regionalnym, scharakteryzowano regionalny rynek usług transportowych, określono wpływ samorządu terytorialnego na transport regionalny oraz dokonano oceny regionalnego rynku usług transportowych w ujęciu statystycznym. Ta część pracy posiada wysokie walory poznawcze, stanowiąc ciekawą analizę aspektów funkcjonowania rynku usług transportowych w regionie.

W rozdziale czwartym dokonano analizy funkcjonowania przedsiębiorstw komunikacji samochodowej na rynku regionalnych usług transportowych. Przedstawiono ewolucję rozwoju przedsiębiorstw komunikacji samochodowej, scharakteryzowano innowacyjne podejście do organizacji i ekonomiki przedsiębiorstw transportu autobusowego, a także wskazano utrudnienia ograniczenia rozwoju tych przedsiębiorstw, w podziale na te wynikające z systemu prawnego oraz wynikające z kultury organizacyjnej przedsiębiorstw. Rozdział ten cechuje wysoka wartość poznawcza, oparta o badania własne i doświadczenie biznesowe Autora rozprawy.

Rozdział piąty to część postulatywna, w której wskazano kierunki działań w obszarze innowacji, mające wpływ na zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw transportu autobusowego. Przedstawiono działania proinnowacyjne możliwe do wdrożenia w rozwoju przedsiębiorstw komunikacji autobusowej, działających na rynku regionalnym. Dokonano także autorskiej typizacji rozwoju tych przedsiębiorstw oraz podjęto próbę określenia zmian jakie zaszły w przedsiębiorstwach komunikacji autobusowej na terenie województwa zachodniopomorskiego. Należy podkreślić bardzo wysoką wartość poznawczą i badawczą tej części rozprawy, wzmocnioną bogatym doświadczeniem biznesowym Autora w tym sektorze działalności gospodarczej.

Także pozytywnie należy ocenić ostatnią część rozprawy – Zakończenie. Dokonano w nim rekapitulacji dociekań naukowych i wskazano trafnie najważniejsze wnioski oraz postulaty wynikające z przeprowadzonych badań i analiz.

Wykorzystane w rozprawie metody badawcze, m.in. badań porównawczych, badań marketingowych, matematyczno-statystyczne czy analizy logicznej umożliwiły realizację założonych celów i weryfikację sformułowanych hipotez, a tym samym są odpowiednie do podjętej problematyki badawczej.

## **5. Ocena strony formalnej rozprawy**

Przedstawiona do recenzji rozprawa doktorska cechuje się starannością pod względem formalnym i edytorskim oraz napisana została językiem odpowiednim do prac naukowych

w obszarze nauk ekonomicznych. Autor nie ustrzegł się jednak pewnych uchybień, do których należą:

1. brak wskazania nr stron w przypisach dolnych, ss.: 13, 16, 20, 24, 43, 64, 107;

2. błędne zapisy słów:

- s. 24 jest: „Frejman”, winno być: „Freeman”,
- s. 25 jest: „sernice”, winno być: „service”,
- s. 64 jest: „heterogeniczneych”, winno być: „heterogenicznych”,
- s. 90 jest: „szarzej”, winno być: „szerzej”,
- s. 98 jest: „B. Szuster”, winno być: „M. Szuster”,
- s. 113 jest: „odbywają się”, winno być: „odbywać się”,
- s. 135 jest: „T. Kwarciański”, winno być: „T. Kwarciański”,
- s. 161 jest: „Angermunde”, winno być: „Angermünde”,
- s. 162 jest: „Szczecin-Golenów”, winno być: „Szczecin-Goleniów”,
- s. 191 jest: „miski”, winno być: „niski”,
- s. 200 jest: „zarównousług”, winno być: „zarówno usług”;

3. stosowanie kolokwializmu „firma”, zamiast „przedsiębiorstwo” lub „podmiot gospodarczy”, m.in. ss. 28, 29, 30, 80, 170;

4. brak doprecyzowania przekazywanych treści:

- objaśnienie, stanowiące przypis 327 nie uwzględnia byłych miast wojewódzkich oraz innych miast istotnych dla gospodarki narodowej, s. 131,
- nazwa kolumny w Tab. 19 nie uszczegóławia, że dane przedstawiają ludność w województwach nieurbanizowaną, s. 133,

5. niespójny merytorycznie tytuł Tab. 25, gdzie wskazano wielkości przewozów w latach 2014-2020 „na lotnisko w Berlinie (BBI)” podczas gdy pierwsi pasażerowie z tego lotniska zostali odprawieni 26.10.2020 r., s. 167;
6. stosowanie podwójnych znaków interpunkcyjnych lub ich niestosowanie, ss. 180, 185;
7. brak dostatecznie przejrzystej formy Rys. 5, s. 187.

Powyższe uchybienia i nieściłości nie obniżają w żaden sposób wysokiej wartości merytorycznej rozprawy, a ich wskazanie ma na celu jedynie usprawnienie prac edytorskich w przypadku decyzji Autora o publikacji tego dzieła.

## 6. Pytania do dyskusji

Po zapoznaniu się z treściami merytorycznymi, zawartymi przez Doktoranta w rozprawie, ciekawym byłoby poznanie Jego zdania na następujące tematy:

1. Na stronie 115 Autor wskazał: „W niektórych gminach sytuacja finansowa (np. Dobra, Kołbaskowo) jest lepsza niż powiatu. Skłania to gminy do dofinansowania modernizacji dróg powiatowych”. Czy zatem zdaniem Doktoranta powiaty wypełniają swoją rolę w rozwoju i modernizacji infrastruktury transportowej, czy też ich działalność w tym zakresie jest nieefektywna, a tym samym ten szczebel samorządu jest zbędny z punktu widzenia sektora transportu?
2. Na stronie 144 Autor wskazał: „Część specjalistów z branży ocenia z dzisiejszej perspektywy, że powołanie tak dużej liczby podmiotów było błędem, który negatywnie odbił się m.in. na funkcjonowaniu transportu regionalnego”. Jaki jest osobisty pogląd Doktoranta w tym aspekcie i czy mając dzisiejszą perspektywę dokonanej ewolucji podmiotów na regionalnym rynku publicznych przewozów samochodowych mógłby zaproponować bardziej efektywny początek tego rynku?
3. Jakie szanse i zagrożenia dla podmiotów z sektora publicznej komunikacji samochodowej wiążą się z promowaną przez Unię Europejską polityką zeroemisyjnego transportu?

## 7. Konkluzje recenzji

Recenzowana rozprawa doktorska stanowi interesujące i wartościowe pod względem poznawczym studium badawcze, dotyczące problematyki innowacji w kontekście kształtowania konkurencyjności przedsiębiorstw publicznej komunikacji samochodowej.

Przeprowadzona analiza zapisów dysertacji pozwala na stwierdzenie, że rozprawa doktorska autorstwa mgr. Karola Leszczyńskiego oparta została na dobrych podstawach wiedzy teoretycznej z zakresu ekonomii, w szczególności ekonomiki transportu i ekonomiki przedsiębiorstwa, a także na dużym doświadczeniu praktycznym Autora w przedmiocie zaproponowanej problematyki badawczej. Prawidłowy proces studiów literaturowych oraz oryginalne wyniki badań Doktoranta, skutkujące ciekawymi, poprawnymi i istotnymi wnioskami są potwierdzeniem umiejętności i predyspozycji Pana mgr. Karola Leszczyńskiego do samodzielnego prowadzenia badań naukowych, świadcząc o posiadaniu przez Autora rozprawy dojrzałego warsztatu naukowego.

Przedmiotem rozprawy jest oryginalne rozwiązanie istotnego problemu naukowego z zakresu nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia, posiadające znaczące walory teoretyczne i użytkowe. Dysertację cechuje bardzo dobrze przeprowadzona krytyczna analiza literatury przedmiotu, dobry dobór i wykorzystanie metod badawczych, właściwie dostosowanych do postawionych celów badawczych i weryfikacji sformułowanych hipotez.

Mając na uwadze powyższe, stwierdzam że rozprawa doktorska autorstwa Pana mgr. Karola Leszczyńskiego, przygotowana pod kierunkiem naukowym promotora - Pana prof. dr. hab. Piotra Niedzielskiego, spełnia wymagania określone w Ustawie z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki, co stanowi podstawę do wystąpienia z wnioskiem do Rady Naukowej Instytutu Ekonomii i Finansów Uniwersytetu Szczecińskiego o jej przyjęcie oraz dopuszczenie do publicznej obrony.

Jednocześnie, mając na względzie wysoki walor poznawczy i wysoki poziom naukowy tej rozprawy, pragnę złożyć wniosek o jej wyróżnienie.

